

Pastýřský list
Dra. Jaroslava Škarvady,
tit. biskupa litomyšlského,
k třetímu roku
Desetiletí duchovní obnovy

Stalo se už dobrým zvykem, že vždy v postní době, tedy ve čtyřicetidenní přípravě na slavení velikonoce, posílám našim krajanům pastýřský list. V minulých letech to byly dopisy exulantům. Dnes už, myslím, toto slovo nemáme právo používat. Už máme zase svou vlast, kam se můžeme svobodně vracet, nejsme ve vyhnanství, jsme pouze v zahraničí. Měl jsem pokušení napsat, že jsme v cizině, ale i toto slovo snad není zcela na místě, protože mnozí si zde už vybudovali svůj nový domov. Přesto však ti, kdo čtou anebo slyší tato slova, už proto, že jim rozumí, dokazují, že jsou členy našeho národa, a letos už nemá jistě nikdo důvod stydět se za to, že pochází z Čech či Moravy.

Svatá Anežka má dary i pro nás

Mnozí z nás tu osvobozenou vlast už navštívili, mnohým přijely odtamtud návštěvy, všichni jsme tam však jistě byli aspoň svým srdcem v těch velkých dnech minulého podzimu, které následovaly hned po svatořečení naší Anežky Přemyslovny. Zdá se to opravdu neuvěřitelné, skoro jako zázrak, a přece je to skutečnost, i když

zatím ještě křehká a ne úplně zabezpečená. Kdo by se byl odvážil doufat, že budeme mít takového prezidenta, jakého si národ přivedl na hrad (uvědomujeme si, že právě tam spatřila světlo světa svatá Anežka?). Kdo by se byl nadál, že budeme mít fungující parlament, vládu národního porozumění, že za pár měsíců budou svobodné volby. A kdo by mohl být tak velkým optimistou, aby se odvážil pomyslet, že ještě letos na jaře se u nás objeví Svatý Otec. Ne, tohle není jen tak, svatá Anežka opravdu potvrdila, že - jak řekl Svatý Otec při naší audienci - má zřejmě dary, které Boží prozřetelnost určila právě naší generaci.

Desetiletí duchovní obnovy

A ta naše generace, jak na ty dary odpoví? Svatý Otec při téže audienci mluvil i o svatovojtěšském Desetiletí duchovní obnovy našeho národa a nazval ho dílem pastorační jasnozřivosti. To Desetiletí má svůj program a logický sled. Minulý rok měl za téma naši víru, víru v moderním světě. Letos je našim úkolem posvěcování života. Není to vhodná výzva zrovna pro první rok národní svobody?

Posvěcování života

Slovo posvěcování může znít leckomu příliš kostelně, snad připomene i svěcenou vodu a vůni kadidla. Ale jeho obsahem je něco daleko hlubšího. Svatý je totiž v plném slova smyslu jedině Bůh. "Ty jediný jsi Svatý" - modlíme se při mši svaté v chvalozpěvu "Sláva na výsostech Bohu". Svatý je jedině Bůh, který - jak jsme si řekli před rokem - se v Písmu svatém představuje jako Světlo, jako Život, jako Pravda, jako Láska. Posvěcovat svou existenci znamená tedy - nakonec to napovídá i etymologie našich českých slov - prosvěcovat ji Božím světlem, oživovat ji Boží láskou. A to je právě to, čeho máme nejvíc zapotřebí.

Prožili jsme přece skoro půlstoletí skutečného temna, kdy se lež nazývala pravdou a pravda lží, kdy slova ztrácela svůj původní význam, kdy se mezi lidmi zatlou-

kaly klíny závidi a nenávisti, kdy se zlo vydávalo za dobro a konat dobro bylo znemožňováno. Kdy jakoby zamořené prostředí, které dusilo naše lesy, nedovolovalo pronikat ani Božím slunci. Jistě to nebylo náhodou, že se naši lidé po listopadových událostech začli chovat k sobě ohleduplněji, že si začli navzájem víc rozumět, že se snad začli mít i více rádi.

Bůh je Světlo, Bůh je Život, Bůh je Pravda, Bůh je Láska. Posvěcovat náš život znamená tedy dovolit Božím slunci, aby paprsky svého světla, svého života, své pravdy a své lásky prozařoval i naši existenci. Není to něco navýsost potřebného právě v tomto roce 1990?

Boží slovo a modlitba

Jak toho lze ale docílit prakticky? My křesťané jsme přesvědčeni že Bůh nás nestvořil nějakým nedopatřením, nýbrž z lásky. Že nás nehodil do existence, aby se nás zbavil, nýbrž že nás naopak chce přivést k sobě, že se nám chce sám dát. Je se pak co divit, že nás oslovuje, že se nám dává poznat, že s námi vchází do styku? Základním pilířem křesťanského náboženství je Boží zjevení. "Mnohokrát a mnoha způsoby mluvil v minulosti Bůh k našim předkům skrze lidi shůry osvícené. V této však, to je poslední době, promluvil k nám skrze Syna." (Žid 1, 1-2) Prvním krokem k posvěcování života je tedy styk s Božím slovem, živá modlitba. Modlit se totiž neznamená odříkávat mechanicky nějaké zařikávací formule, nýbrž osobně reagovat na Boží slovo, na Boží zjevení. Ne pro nic je základní modlitbou křesťanů "Otče náš", jehož slova jsou převzata z evangelia (Mt 6, 9-13), pro nás katolíky i "Zdrávas Maria", při němž opakujeme opět slova Písma (Lk 1, 28 a 42), pro židy i křesťany pak starozákonní žalmy. Modlit se znamená rozmlouvat s Bohem, naslouchat Božím slovu, "uchovávat je v srdci a rozvažovat o něm" (srv. Lk 2, 19), nechávat se jím vést na naší cestě: "Světlem pro mé nohy je tvé slovo, osvěcuje moji stezku" (Žalm 119, 105). Chceme-li se tedy dát na cestu po níž nás chce

vést Desetiletí duchovní obnovy v tomto roce, musíme si vyřešit svůj postoj k modlitbě. Zda si vůbec uvědomuji, jak je modlitba nutná, že vlastně teprve modlitbou vstupuji do styku se svým Stvořitelem, že zřeknout se modlitby znamená zanedbat tu nezákladnější dimenzi lidské existence, to, co z nás dělá Boží partnery a je tedy nejhlubším základem naší osobní důstojnosti.

Hřích

Posvěcovat svůj život znamená však i něco dalšího. Znamená také osvobodovat se od hříchu, očisťovat se, a i v tomto smyslu se vztahuje na každého z nás. Narodili jsme se přece do světa, v kterém není harmonie, v kterém vládne sobectví a hřích. "Boží hněv se zjevuje proti každé bezbožnosti a nepravosti lidí, kteří potlačují pravdu," píše svatý Pavel na začátku listu Římanům (Řím 1, 18). Potlačovat Boží pravdu znamená tu "vyměnit Boží pravdu za lež a klanět se tvorstvu místo Stvořiteli" (tamtéž, 25). To se netýká jen těch, kdo nechtějí uznat Boží existenci, to se týká i nás, kteří nechceme důsledně uznat Boží moc nad námi, to "posvěť se jméno tvé, přijď království tvé" z otčenáše. Kteří "chceme být jako Bůh", jak zní první a nezákladnější pokušení, o kterém se mluví hned na začátku bible (Gen 3, 5), kteří chceme disponovat stvořením i svým vlastním životem podle sobeckých choutek. Hřích je odvrát od Boha, od Světla a Života, a proto pád do temnoty a smrti. "Protože si nedovedli vážit pravého poznání Boha," píše svatý Pavel v citovaném listu (Řím 1, 28-31), "dal je Bůh na pospas jejich zvrácené mysli, aby dělali, co se nesluší. Jsou plni nepravosti, podlosti, lakoty, špatnosti, jsou samá závist, vražda, svár, lest, zlomyslnost... Neznají lásku ani slitování." Nás to samozřejmě svádí k tomu zvednout prst a ukazovat na druhé: netýká se to ale aspoň v určité míře každého z nás?

Područí hříchu

Mnoho moderních ideologií ztroskotalo na tom, že popíraly skutečnost, které říkáme dědičný hřích, že považovaly člověka za od přirozenosti dobrého. Že nechtěly uznat

jeho zlé sklony, že všechno zlo sváděly pouze na zvrhlost ekonomických systémů a společenského řádu. Svatý Pavel to vidí jinak. V citovaném listu Římanům píše: "Vím totiž, že ve mně nepřebývá dobro. Chtít dobro, to dokážu, ale vykonat už ne... Ve své nejvnitřnější bytosti s radostí souhlasím se zákonem Božím; když však mám jednat, pozoruji, že jiný zákon vede boj proti zákonu, kterému se podřizuje má mysl, a činí mě zajatcem zákona hříchu, který vládne v mých údech. Já nešťastný člověk! Kdo mě vysvobodí od těla propadlého této smrti?" (Řím 7, 21-24) To je ústřední otázka nejen Pavlova listu Římanům, ale vlastně celé etiky, všech filosofů a sociologů, kteří chtějí budovat lepší svět. Kdo vysvobodí lidstvo z tohoto područí hříchu? Kdo mne - abychom se vrátili k našemu tématu - kdo mne hříšného posvětit?

Vyznávám jeden křest na odpuštění hříchů

Svatý Pavel dává odpověď v další, osmé kapitole svého listu, která je právem považována za jednu z nejkrásnějších stránek bible. Kdo mě vysvobodí? Ježíš Kristus. Neboť "Bůh učinil to, co bylo (Starému) Zákonu nemožné: poslal svého Syna, aby hřích zničil; on vzal na sebe tělo, jako mají hříšní lidé, a Bůh na tomto jeho těle odsoudil hřích k zničení. Proto už nemůže být řeči o nějakém odsouzení u těch, kteří jsou v Kristu Ježíši." (Řím 8, 3 a 1) Dnes není naším úkolem rozebírat křesťanskou nauku o vykoupení a ospravedlnění, stačí nám jen ten důležitý Pavlův závěr: Aby se člověk dostal z područí hříchu, musí být "v Kristu Ježíši". Co znamená být "v Kristu Ježíši"? Nejjasnější odpověď najdeme v řeči Krista samého při slavení poslední večeře, zaznamenané v Janově evangeliu: "Já jsem vinný kmen, vy jste ratolesti. Kdo zůstává ve mně a já v něm, ten nese hojné ovoce, zatímco oddělení ode mne nemůžete dělat nic. Zůstaňte ve mně a já ve vás. Jako ratolest nemůže nést ovoce sama od sebe, nezůstane-li ve kmeni, tak ani vy, nezůstanete-li ve mně." (Jn 15, 4-5) My křesťané vyznáváme, že plný život je možný jen ve spojení s Kristem. To je to pavlovské "být v Kristu

Ježíši", to je to janovské "zůstávat v něm". Do tohoto spojení se člověk dostane vírou, je však zpečetěno křtem. Křest je ta svátost, která nás naroubovala na vinný kmen, jímž je Kristus. Proto při vrcholném slavení liturgie ve velikonoční vigílii vzpomínáme na svůj křest a ožívujeme to napojení na Krista, kterého se nám ve křtu dostalo.

Duch svatý a svátosti

Nejhlubší základ našeho posvěcení je tedy křest. V něm jsme se dostali do spojení s Kristem, který je "jediný Svatý", v něm jsme dostali Kristova Ducha, dárce života a posvěcovatele. Posvěcovat svůj život znamená nechávat se vést tímto Kristovým Duchem, nechávat se vést cestou, kterou on vedl Krista samého. "Ti, kdo se dají vést Duchem Božím, jsou Boží synové." (Řím 8, 14)

Našimi průvodci v tomto roce Desetiletí jsou svatý Norbert a blahoslavený Jan Sarkander. Světci, kteří mají zvláštní vztah ke svátostem: svatý Norbert k eucharistii, blahoslavený Jan Sarkander ke svátosti smíření. Svátosti jsou totiž - jak už naznačuje sám jejich název - nejvladnějšími prostředky našeho posvěcování. Základní je křest. Největší je ovšem eucharistie. V ní se osobně setkáváme s Kristem, v ní nás on sám strhává do své oběti, do lásky, s kterou se na kříži odevzdal svému Otci. Toto láskyplné odevzdání, které Kristus vykonal na kříži a které zpřítomňuje při mši svaté, aby do něho zapojil i nás, je nejradikálnějším překonáváním hříchu, a proto i nejúčinnějším posvěcováním. Postoj hříšníka totiž vede pryč od Boha k vlastnímu sobectví. Postoj Krista ve mši svaté je zcela opačný: vede pryč od hříchu k totálnímu uznání Boha. Čím víc se nám daří být i při mešní oběti "v Kristu Ježíši", tím víc se osvobozujeme z područí hříchu a tím intenzivněji se posvěcujeme. Tím víc se nakonec i mravně napřimujeme, abychom pak v praktickém životě dávali přednost pravdě před lží a volili lásku namísto sobectví.

Závěrem

Chceme-li to vše shrnout, můžeme si znovu uvědomit, že nejsme od přirozenosti svatí, že nás "tělo, svět a dábel" svádějí ke zlému. Této tendenci k zlému se musíme denodenně bránit, nechceme-li upadnout "do područí hříchu". Na to ovšem sami nestačíme. Není v moci tmy rozzářit se světlem, ani v moci smrti dát si život. Musíme tedy hledat pomoc u toho, o němž v mešní liturgii vyznáváme: "Ty jediný jsi Svatý, ty jediný jsi Svrchovaný, ty snímáš hříchy světa." To předpokládá život z Božího slova, život modlitby, to vyžaduje účast na liturgii, přijímání svátostí. Jak si bible, slova Božího, vážili naši předkové! Co všechno nepodnikali, aby měli přístup k svátostem, zvláště k eucharistii, kterou chtěli požívat i z kalicha! To je to dědictví našich otců, které stále přežívá, které dřímalo v srdci našeho národa i během vlády lži a nesvobody. Je na nás, abychom z tohoto bohatého dědictví čerpali, abychom svůj život posvěcovali, abychom mu dovedli zas vrátit jeho smysl a hodnotu a žít i uprostřed temnot jako synové a dcery světa.

K tomu Vám na přímluvu svaté Anežky, svatého Norberta a blahoslaveného Jana Sarkandera ze srdce žehnám.

V Římě na Popelční středu 28. února 1990.

+ Jaroslav Škarvacký

tit. biskup litomyšlský